

Национальная библиотека: «К сабе» – это не ошибка

Таблички на дверях в здании Национальной библиотеки

Вместе с лингвистами мы разобрались, что в современном белорусском языке имеют право на жизнь оба варианта написания табличек – «К сабе» и «Да сябе»

[28 сентября на сайте kp.by была опубликована заметка «Ошибки на дверях Национальной библиотеки: «К сабе».](#) Напомним, что речь шла о табличках на дверях в здании Национальной библиотеки - «К сабе» и «Ад сябе». Мы посчитали, что написание «К сабе» является ошибкой, поскольку такая форма не на слуху и не используется в современном белорусском языке, хотя и зафиксирована в словарях. Но в этих же словарях присутствует и написание, например, «Нью-Йорк», хотя, согласно Закону РБ от 23 июля 2008 г. №420-3, вступившему в силу 1 сентября 2010 г., следует писать «Нью-Ёрк», ведь не у каждого человека под рукой есть новейшее издание словаря.

Представители Национальной библиотеки не согласились с этим мнением и в подтверждение своих слов прислали в редакцию письмо со ссылками на академические словари, в частности на «Кіраванне ў беларускай і рускай мовах: слоўнік-даведнік...», в котором утверждается, что предлоги «да» и «к» в белорусском языке являются синонимичными и могут равноправно использоваться при указании на направление движения или действия в сторону предмета или лица.

«Комсомолка» решила проверить, в какой степени данное утверждение соответствует нормам современного белорусского языка. Согласно заключению доцента, заведующей кафедры современного белорусского языка Белорусского государственного университета Зинаиды Бадевич, «апошнім часам назіраецца загання тэндэнцыя: замяняць прыназоўнік «к» прыназоўнікам «да» па той прычыне, што першы з іх не ўласцівы беларускай мове. На самай жа справе прыназоўнік «к» таксама ўласцівы беларускай мове, як і прыназоўнік «да». В подтверждение своих слов Зинаида Бадевич ссылается на «Глумачальны слоўнік беларускай мовы»: У 5 т. - Мінск: Гал. рэд. Белар. Сав. Энцыклапедыі, 1977 - 1984.

«...адмаўляцца ад ужывання прыназоўніка «к» і замяняць яго прыназоўнікам «да» ў беларускай мове нельга, паколькі мы сябе можам збедніць у перадачы пэўных сэнсавых характарыстык. Канструкцыі з прыназоўнікам «к» перадаюць самую блізкую мяжу дзеяння, напрыклад прыйсці к абеду. У той час як канструкцыі з прыназоўнікам «да» перадаюць больш аддаленую мяжу дзеяння: прыйсці да абеду».

Второй ответ пришел в редакцию за подписью старшего научного сотрудника отдела современного белорусского языка филиала «Институт языковедения имени Якуба Коласа» Центра исследований белорусской культуры, языка и литературы НАН Беларуси, кандидата филологических наук Т.Я. Максимовой:

«Прыназоўнік «к» ужываецца ў сучаснай беларускай мове, у тым ліку ў спалучэнні з займеннікам «сябе»...»

«У «Частотным спісе першай тысячы самых частых слоў у парадку змяншэння частот ад частаты 61 581 да частаты 209 уключна» (Мажэйка, Н.С. Частотны слоўнік беларускай мовы: А-Я/Н.С. Мажэйка. - Мінск: Зоркі гор, 2006. - 657 с.) прыназоўнік «да» займае 11-ю пазіцыю (частата слова 13 738, колькасць фрагментаў 1789), а прыназоўнік «к» - 167-ю пазіцыю (частата слова 1069, колькасць фрагментаў 476)».

«Назіранні над мовай сучаснага перыядычнага друку таксама сведчаць аб тым, што частотнасць ужывання прыназоўніка «да» (у розных значэннях) значна вышэйшая за частотнасць прыназоўніка «к». Адпаведна больш частотным на сучасным этапе моўнага развіцця з'яўляецца спалучэнне «да сябе», а менш частотным – «к сабе». Разам з тым абодва спалучэнні маюць гістарычна абумоўленае права на існаванне ў беларускай мове, бо абодва прыназоўнікі - «да» і «к» - належаць да тых старажытных пластоў лексікі, якія былі вядомыя ў агульнаславянскі перыяд і пазней узбагацілі лексічны склад усходнеславянскіх моў, у тым ліку і беларускай мовы».

Таким образом, согласно заключениям экспертов, оба варианта написания - «к сабе» и «да сябе» - не являются ошибочными и могут употребляться

равнозначно. Хотя на современном этапе развития белорусского языка чаще употребляется сочетание «да сябе», а предлог «к» используется в основном во временном значении – точно к такому-то часу («паспець к абеду»).